

Povijesna odluka Ustavnog suda

Nema zabrane pobačaja, prekid trudnoće pravo žene

str. ►► 2. i 3.

POVIJESNA ODLUKA USTAVNOG SUDA Odbačen prijedlog da se neust

NEMA ZABRANE I prekid trudnoće

Ustavni sud drži kako je pravo žene da odluči o prekidu ili neprekidu trudnoće sadržano u pravu na privatni život. Sabor ne može donijeti odluku o zabrani prekida trudnoće – decidan je predsjednik Ustavnog suda Miroslav Šeparović. Po njemu, i referendum o zabrani pobačaja bio bi neustavan

Danko RADALJAC,
Bojana MRVOŠ PAVIĆ

ZAGREB » Ustavni sud odbacio je jučer prijedlog da se neustavnim proglasi zakon koji regulira pravo na pobačaj, a od Sabora je zatražio da u roku od dvije godine donese novi zakon.

Određba o pravu žene da se do desetog tjedna trudnoće samostalno odluči na abortus nije protustavna – rezime je odluke Ustavnog suda Republike Hrvatske koji je nakon 26 godina napokon donio odluku u ustavnoj tužbi koja se odnosila na Zakon o zdravstvenim mjerama za ostvarivanje prava na slobodno odlučivanje o radanju djece.

Jako sužen prostor

Ustavni sud je tako odlučio ne prihvatiti zahtjev triju udruga i više privatnih osoba koje su tražile da se Zakon poništi, a na kraju je Saboru naloženo da u roku od dvije godine donese novi Zakon, zbog potreba formalnih usklađivanja sa stvarnošću. No, kako je pojasnio predsjednik Ustavnog suda Miroslav Šeparović, u novom rješenju se ne može ukinuti pravo na pobačaj.

Sabor ne može donijeti odluku o zabrani prekida trudnoće – decidan je bio Šeparović. Naglasio je kako je mogućnost stavljanja na referendum traženje zabrane abortusa »jako sužen prostor«. Dapače, iz samog duha njihove ocjene u ovom slučaju,

Prvi zahtjev podnesen još 1991. godine

Prvi zahtjev za ocjenom ustavnosti ovog Zakona podnijeli su Nike Karabaić i Antun Lisec još 1991. godine, a u toj godini podnio je i Hrvatski pokret za život i obitelj. Naknadno su ga podnosili još Hrvatski katolički zbor MI, Stjepan Herceg, Udruga U ime obitelji, Saša Čajić i Danijel Majer. Uпитan o brzini rješavanja ovog spisa, predsjednik Ustavnog suda Miroslav Šeparović kazao je i da donekle razumije prethodnike.

– Zbilja je predugo vremena prošlo, i kako sam obećao, u mom mandatu smo donijeli ovu odluku. Od listopada prošle godine na njoj smo intenzivno radili – kazao je Šeparović.

Moralno pitanje

Ustavni sud je u sažetku odluke naveo kako je pitanje prekida trudnoće prije svega moralno pitanje. »Pri tome se često ispušta iz vida da se moralni stavovi ne mogu uvijek, i ne moraju nužno, pretočiti u pravne norme, a da moralne dužnosti, i onda kada su zakonski uređene, prelaze granice zakona. Moralne dužnosti stoga ne mogu biti isključiva osnova za pravno uređenje određenog pitanja«, navodi Ustavni sud.

Odluka o prekidu trudnoće sadržana je u pravu na privatni život – Miroslav Šeparović

prizlazi kako bi Ustavni sud samostalno zabranio provođenje takvog referenduma. Ustavni sud odluku je donio s 12 glasova. Jedini (od 13 sudaca) protiv ovakve odluke bio je Miroslav Šumanović, koji smatra da je Zakon trebalo poništiti, a pobačaj – zabraniti. No, svi ostali suci bili su za drugačiju odluku o zahtjevu za ocjenom ustavnosti Zakona.

»Ustavni sud je utvrdio da nerodeno biće, kao Ustavom zaštićena vrijednost, uživa ustavnu zaštitu u smislu članka 21. Ustava samo do one mjere do koje se ne sukobljava s pravom žene na privatnost. Pravo na život nerođenog bića u tom smislu nije zaštićeno tako da ima prednost ili veću zaštitu u odnosu na pravo žene na privatnost«. Ustavni sud, dakle, drži kako je pravo žene da odluči o prekidu ili neprekidu trudnoće sadržano u pravu na privatni život.

»Rušenje« zakona

Pojašnjavajući ovakvu odluku, Miroslav Šeparović se pozvao i na rješenja većine država u Europi.

Zakonska rješenja su takva da se utvrđuje razmjernost i najčešće regulira neko razdoblje u kojem žena ima pravo na vlastitu odluku. U čitavoj Europi takva razdoblja su najčešće između 10 i 14 tjedana od začeća – kazao je predsjednik Ustavnog suda, dodajući kako pobačaj sam po sebi nije ustavno pravo, kao ni temeljno ljudsko pravo. Pobačaj je tako, prema odluci Ustavnog suda, stavljen u okviru prava na privatnost.

Zbog druge točke na kojoj su podnositelji zahtjeva htjeli rušiti Zakon, Ustavni sud je Saboru naložio izradu novog. Naime, srž ovog Zakona je sadržana u Ustavu SFRJ iz 1974. godine, a podnositelji su tvrdili da to nije valjana pravna osnova. Ustavni sud je donio rješenje prema kojem Zakon ima utemeljenost, ali zbog potpuno novog

pravnog, socijalnog i zdravstvenog okvira, u roku od dvije godine treba napraviti novo rješenje. Njime se ne može ukinuti pravo žene na privatnost, odnosno odluku o pobačaju do nekog razdoblja, ali je naloženo da se naveđu mjere kojima bi se educiralo osobe i o seksu i o trudničkoj problematiki. Uz to, na zakonodavcu je, navodi Ustavni sud, da odredi hoće li troškovi prekida trudnoće ići na teret osobe ili javnog zdravstva.

Oštre reakcije

Odluka Ustavnog suda izazvala je oštre reakcije ponositelja zahtjeva za »rušenje« zakona.

»Ništa bolje nisam niti očekivala od našeg nakaradnog pravnog sustava. Ako je za Ustavni sud zakon iz 1978. godine ustavan, a zapravo je nepostojeći, nemam riječi. Svi bi se vladajući trebali zapitati kakav je to nakaradni sustav kojem treba toliko godina da odgovori na zahtjev«, komentirala je Ružica Čavar, današnje počasne, a nekad predsjednice Hrvatskog pokreta za život i obitelj koji je Ustavnom sudu prije 26 godina podnio zahtjev za ocjenom ustavnosti zakona o pobačaju.

Najvećim apsurdom Čavar smatra »podjelu života« na razdoblje do, i nakon deset tjedana od začeća. »Zar to nije isto ljudsko biće, bilo da ima pet ili 12 tjedana? Tako onda možemo reći da je dozvoljeno ubiti dijete mlade od tri godine, ali ne i starije. Zgrožena sam«, zaključila je Čavar u izjavi za naš list.

Odvjetnik i član Upravnog odbora udruge U ime obitelji Krešimir Planenčić jučer je kazao kako će se Udruga u iduće dvije godine, do donošenja novog zakona, zalagati za pravo svakog bića na život, kao i za tvrdnju da život počinje začećem. »U ravnotežu treba staviti novi život i život majke. Da, žena odlučuje o svome tijelu sve dok drugi život nije u pitanju. Pravo na nečiji život važnije je

Ustavnim proglasi zakon; zatražena izrada novog

POBAČAJA, pravo žene

REAKCIJE I KOMENTARI

Barić: Predstoje političke borbe

Ustavna stručnjakinja Sanja Barić čestitala je Ustavnom sudu, koji je time »svoj problem riješio, ali nam tek predstoje političke borbe oko detalja« koji će u novom zakonu odrediti pitanje pobačaja.

Rješenje Ustavnog suda Barić je u svom Facebook komentaru nazvala

utemeljenim, očekivanim i ispravnim. Pozdravlja i obvezu donošenja novog zakona u roku od dvije godine. Detalji novog zakona, naglašava, utjecat će na konkretni sadržaj prava, pa i pitanje financiranja induciranih pobačaja, što će biti predmetom političkih odluka zakonodavca. (L. J. B. M.)

Milas-Klarić: Neupitno pravo

Pravobraniteljica za djecu Ivana Milas-Klarić zadovoljna je što se nije išlo na ograničavanje prava na pobačaj jer to pravo, smatra, ne bi smjelo doći u pitanje. Smatra da treba mijenjati odredbe koje reguliraju medicinski pomognutu oplodnju ili novčane sankcije koje su u zakonu iz

1976. izražene u tadašnjim dinarima. To su, međutim, uvjetno rečeno samo tehničke, dok je u dijelu vezanom za pobačaj riječ o jednoj modernoj regulaciji pobačaja zbog čega postojeći zakon ne bi trebalo sadržajno mijenjati – ustvrdila je Milas-Klarić za Hinu. (L. J. B. M.)

Forum žena SDP-a: Povijesna odluka

– To je povijesna odluka. Žene u Hrvatskoj izborile su veliku pobjedu. Imaju pravo samostalno odlučivati o vlastitom tijelu, to je temeljno ljudsko pravo žene – komentirali su iz Forum žena SDP-a.

– Pobačaj u Hrvatskoj mora ostati

legalan, dostupan i siguran, a ova odluka Ustavnog suda to i potvrđuje. Žensko tijelo ne smije biti poligon za izvijavanje vjerskih i ostalih dogmatika, sovinstva i seksista, nasilnika i ženomrzaca – poručuju žene SDP-a. (L. J. B. M.)

Ljubičić: Budno pratiti zakonodavna rješenja

Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova Višnja Ljubičić pozdravlja je odluku Ustavnog suda i najavila da će budno pratiti buduća zakonodavna rješenja vezana uz pravo na pobačaj.

– Iz odluke Ustavnog suda jasno proizlazi ukaz zakonodavcu, u kojem god obliku i trenutku odlučio koristiti svoju zakonodavnu ovlast, da u razdoblju rane trudnoće ne može ograničivati slobodu žena da samostalno odlučuju o svom tijelu i zdravlju, što uključuje i odluku o prekidanju trudnoće. Takvo ograničenje bilo bi suprotno ustavnom jamstvu razmjernosti, čak ako se uzme u obzir i činjenica da

Odluka zakonodavcu dozvoljava diskreciju u procjeni kada započinje razvoj ljudskog života – ponuče Ljubičić.

Odlukom Ustavnog suda zakonodavac je dobio određeni stupanj političke autonomije u okviru koje može određenim mjerama štiti ljudski život kao ustavnu vrednotu i za vrijeme trudnoće, napominje pravobraniteljica Ljubičić. Poziva se na germanski primjer, gdje zakon kaže da je sloboda žene u odlučivanju o svojim osobnim interesima i zdravlju u ranoj trudnoći nesputana, a zakonodavac štiti vrednotu života edukacijom i učvršćuje materijalnu sigurnost žena. (L. J. B. M.)

Kujundžić: Čuvati ćemo pravo žene na odabir

– Kada bi zabrana donijela rješenje da više neće biti pobačaja, ovaj bi tren hrvatska Vlada to napravila. Međutim, bojimo se da pobačaj nećemo smanjiti, a samo bismo napravili štetu. Vlada će sigurno razmišljati i

držati se čuvanja prava na život koje počinje činom začeća, a s druge strane ćemo čuvati i pravo žene na odabir. Ali ćemo razgovarati sa svima i uvažavati – rekao je ministar zdravstva Milan Kujundžić. (Z. C.)

Juričev Martinčev (HDZ): Jačati edukaciju

– Majka ima pravo birati, ali samo ako će biti ispunjeni posebni uvjeti – ako je trudnoća rezultat kriminalnog djela, te ako je ugroženo zdravlje djeteta, zdravlje majke. Obveza nas kao zajednice je jačati

savjetovašta, edukaciju i sve ono da do pobačaja ne dođe. Mislim da će u novom zakonu u posebnim uvjetima biti moguć pobačaj – rekla je Juričev Martinčev. (Z. C.)

od vlastitog stava i prava», rekao je Planenić.

Udruge zabrinute

Na pitanje koje će sljedeće korake Udruga učiniti i što joj stoji na raspolaganju, kazao je kako »ne vjeruje da je gospodin Šeparović ozbiljno mislio kad je obeshabrivao građane da ne izlaze na referendum«. Znači li to da će Udruga pitanje referenduma i pokrenuti, Planenić za sada nije otkrio.

S druge, pro-choice strane, pozdravljaju odluku Ustavnog suda, ali izražavaju i zabrinutost zbog mogućih većih restrikcija u budućem zakonu. »Već sad vidimo da će

žene morati proći savjetovanje prije pobačaja, i da će biti uveden obavezni period čekanja. Takvi postupci samo dodatno traumatiziraju žene koje su odluku već donjele«, kazala je jučer Sanja Cesar iz Centra za edukaciju, savjetovanje i istraživanje (CE-SI).

Koordinatorica udruge B.a.B.e. Zdravka Sađakov također izražava zabrinutost zbog mogućih budućih prejeranih ograničenja prava žena na slobodno odlučivanje o rađanju. »O tome ćemo zauzeti i zajedničko stajalište u okviru Platforme 112 nakon što pročitamo cjelovitu odluku suda«, zaključuje Sađakov.